Autoreferat

1. Imię i Nazwisko: Krzysztof Fordoński

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

Magister filologii angielskiej, Instytut Filologii Angielskiej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 1994

Doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, Wydział Neofilologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2002, tytuł rozprawy doktorskiej: *The Symbolic Systems of the Italian Novels of Edward Morgan Forster.*

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych

1994/2002	Instytut Filologii Angielskiej, Wydział Neofilologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, asystent.
2003 do chwili obecnej	Lingwistyczna Szkoła Wyższa w Warszawie (dawniej: Wyższa Szkoła Języków Obcych w Warszawie), adiunkt.
2004 do chwili obecnej	Instytut Kulturologii i Lingwistyki Antropocentrycznej, Wydział Lingwistyki Stosowanej, Uniwersytet Warszawski (dawniej: Katedra Języków Specjalistycznych, Wydział Lingwistyki Stosowanej i Filologii Wschodniosłowiańskich UW), adiunkt.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Translatio, imitatio, emulatio: poezja Macieja Kazimierza Sarbiewskiego na Wyspach Brytyjskich 1646-1872

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa)

Monografia (edycja źródeł):

Fordoński, Krzysztof; Urbański, Piotr, 2010, *Casimir Britannicus. English Translations, Paraphrases, and Emulations of the Poetry of Maciej Kazimierz Sarbiewski.* (MHRA Critical Texts Vol. 25.), Wydanie drugie, poprawione i uzupełnione. London: Modern Humanities Research Association, s. 324.[1]

Artykuły:

Fordoński, Krzysztof; Urbański, Piotr, 2007, *William Sidney Walker i jego "The Appeal of Poland" (1816). Glosa do stosunków polsko-brytyjskich w epoce napoleońskiej*, „Napis" 13, s. 145-159.

Fordoński, Krzysztof; Urbański, Piotr, 2008, *Sarbiewski, Hervey, Palma. Łacińsko-angielsko-włoskie curiosum muzyczne*, „Barok. Historia – Literatura – Sztuka" 15. 1, s. 221-223.

Fordoński, Krzysztof, 2011, *„Starched like Horace's Odes"? Coleridge (Mis)Translates Sarbiewski*, „Neulateinisches Jahrbuch" 13, s. 57-73.

Fordoński, Krzysztof, 2011, *Maciej Kazimierz Sarbiewski and English Dissenting Poets of the early 18th Century: A Study in Reception of Neo-Latin Poetry in Great Britain*, „Terminus" 13. 2, s. 71-85.

Fordoński, Krzysztof, 2012, *Recepcja poezji religijnej Macieja Kazimierza Sarbiewskiego na Wyspach Brytyjskich*, „Barok. Historia – Literatura – Sztuka" 19. 2, s. 133-153.

Fordoński, Krzysztof, 2012, *Przedmurze chrześcijaństwa widziane z Albionu. Tematyka wojenna w angielskich przekładach, naśladownictwach i parafrazach ód wojennych Macieja Kazimierza Sarbiewskiego*, w: Pawlak, Wiesław i Magdalena Piskała (red.), *Wojny, bitwy i potyczki w kulturze staropolskiej.* (Studia Staropolskie Series Nova). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich, s. 185-194.

Fordoński, Krzysztof, 2013, *The Subversive Power of Father Matthias. The Poetry of Maciej Kazimierz Sarbiewski as Vehicle for Political Propaganda in England of the 17th Century*, w: Fabiszak, Jacek, Ewa Urbaniak-Rybicka i Bartosz Wolski (red.), *Crossroads in Literature and Culture*, Berlin, Heidelberg: Springer, s. 387-397.

Fordoński, Krzysztof, 2013, *An English Paraphrase of Maciej Kazimierz Sarbiewski's Ode Lyr. I 15 Published in the Period After the Relief of Vienna*, „Terminus" 15. 1.

Fordoński, Krzysztof, 2013, *Robert Burns and Maciej Kazimierz Sarbiewski. A Translatological Investigation into the Mystery of 'I Dream'd I Lay'*, "Scottish Literary Review" 5. 1.

Fordoński, Krzysztof, 2013, *Neo-Latin Poetry in 18th Century Scotland - John Pinkerton Translates Maciej Kazimierz Sarbiewski*, w: Korzeniowska, Aniela i Izabela Szymańska (red.), *Dialogues on Scotland in Europe / Europe in Scotland.*

---

[1] Wydanie pierwsze ukazało się jako: Fordoński, Krzysztof; Urbański, Piotr, 2008, *Casimir Britannicus. English Translations, Paraphrases, and Emulations of the Poetry of Maciej Kazimierz Sarbiewski.* (MHRA Critical Texts Vol. 11.), London: Modern Humanities Research Association, s. 292.

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Translatio, imitatio, emulatio: poezja Macieja Kazimierza Sarbiewskiego na Wyspach Brytyjskich 1646-1872

Zasadniczym celem naukowym przedstawionych do oceny prac było zebranie i publikacja wszystkich istniejących przekładów poezji Macieja Kazimierza Sarbiewskiego na język angielski sporządzonych od połowy XVII do drugiej połowy XIX wieku w formie edycji krytycznej z komentarzami. Edycja taka, pierwsza w dziejach, otwiera zarówno dla mnie jak i innych naukowców nowe możliwości badawcze, stanowiąc wiarygodne źródło materiałów do dalszej pracy naukowej. Praca nad *Casimir Britannicus. English Translations, Paraphrases, and Emulations of the Poetry of Maciej Kazimierz Sarbiewski* była dla mnie okazją dokonania licznych odkryć i przemyśleń, które znacznie wykraczały poza zakres i założoną formułę przygotowywanego tomu. Ich omówieniu poświęcone zostało dziesięć artykułów, uzupełniających prezentowany tu monotematyczny cykl publikacji. Stanowią one obszerny i szczegółowy komentarz do wybranych aspektów i fragmentów zgromadzonego korpusu tekstów poetyckich.

Przedstawione tutaj osiągnięcie ma charakter otwarty. Pierwsza krytyczna edycja angielskich przekładów poezji Sarbiewskiego stanowi swego rodzaju zaproszenie skierowane do badaczy zainteresowanych poetą i jego recepcją na Wyspach Brytyjskich. Z całą pewnością nie jest to edycja ostateczna, wciąż istnieją nieopracowane i nieskatalogowane zbiory rękopisów, możliwe jest również odkrycie nieznanych dotąd źródeł drukowanych. Projekt ten pozostaje otwarty również dlatego, że zamierzam podejmować nowe badania związane z twórczością Sarbiewskiego, np. we współpracy z prof. Piotrem Urbańskim zredagować monograficzny tom zbiorowy poświęcony recepcji twórczości poety w krajach europejskich.

Wybór jako przedmiotu badań twórczości poety znanego dzisiaj jedynie nielicznym specjalistom wymaga pewnego uzasadnienia. Maciej Kazimierz Sarbiewski, polski poeta nowołaciński epoki baroku, cieszył się przez co najmniej dwa stulecia zasłużoną sławą znakomitego liryka w całej chrześcijańskiej Europie. Powszechnie uznawany był za jednego z najwybitniejszych przedstawicieli poezji nowołacińskiej. Hugo Grocjusz uznał, że w swoich odach Sarbiewski nie tylko doścignął, ale wręcz prześcignął Horacego.

Dzieło Sarbiewskiego, na które składają się ody, zebrane w cztery księgi na wzór Horacego, epody, epigramaty, jak również dzieła z teorii literatury, retoryki i mitologii, cenione są ze względu na bogatą erudycję poety oraz znakomitą znajomość klasycznej poezji. Europejska sława Sarbiewskiego, a z polskich literatów porównywalną cieszył się dopiero Henryk Sienkiewicz po publikacji *Quo vadis*, wynikała jednak nie tylko z niewątpliwego i różnorodnego talentu poety, ale w równym, jeśli nie większym stopniu, z wyboru języka, w którym tworzył swoje ody i epigramaty.

Sarbiewski był czytany w całej Europie, ponieważ tworzył po łacinie, w języku zrozumiałym dla wszystkich wykształconych Europejczyków. Sarmacki Horacy, jak nazywali go współcześni, odwoływał się w swojej twórczości do klasycznych wzorców poezji łacińskiej Złotego Wieku (przede wszystkim Horacego, ale w epigramatach także

do Marcjalisa). Jego poezja, choć klasyczna w formie, jest przesycona elementami najbardziej aktualnych nurtów intelektualnych epoki: neostoicyzmu, platonizmu, hermetyzmu i, był w końcu Sarbiewski jezuitą, duchowości ignacjańskiej.

W całej Europie czytano Sarbiewskiego w oryginale, czego dowodem są liczne wydania jego poezji. Z upływem czasu część jego dzieła traciła na aktualności, np. zagrożenie tureckie, przed którym ostrzegał w tzw. turcykach, osłabło znacznie zaledwie czterdzieści trzy lata po śmierci poety po bitwie pod Wiedniem. Zmieniły się również mody intelektualne. Wciąż jednak ceniono zalety formalne jego liryków, były uważnie studiowane przez kolejne pokolenia adeptów poezji nowołacińskiej, wykorzystywano je jako lektury dla uczniów i studentów. Sarbiewski cieszył się szczególną estymą, ponieważ idealnie łączył horacjańską formę z chrześcijańską treścią, unikając odwoływania się do pogaństwa i realiów cywilizacji rzymskiej, trudnych do zaakceptowania dla czytelników epoki baroku i oświecenia. Żywe i szerokie zainteresowanie twórczością Sarmackiego Horacego wygasło dopiero pod koniec XVIII wieku.

W większości krajów kontynentalnej Europy okres popularności Sarbiewskiego był jednocześnie ostatnim okresem powszechnej znajomości łaciny. Kiedy znajomość tego języka zaczęła stawać się rzadkością, niewielu już było czytelników zainteresowanych Sarmackim Horacym. Relatywnie niewielka była więc potrzeba przekładania jego wierszy na języki narodowe. Tak było np. w rodzinnym kraju poety, w roku 1767 inny poeta jezuita Franciszek Bohomolec zdołał zgromadzić jedynie nad wyraz skromny zbiorek obejmujący pojedyncze przekłady pióra dziesięciu tłumaczy (aczkolwiek wśród nich znaleźli się twórcy tak wybitni jak Jan Andrzej Morsztyn czy Samuel Twardowski). Na pierwsze kompletne wydanie liryków Sarbiewskiego w polskim przekładzie czytelnicy musieli czekać aż do roku 1852, kiedy ukazał się tom Władysława Syrokomli. Znamy także pojedyncze przekłady twórczości Sarmackiego Horacego np. na języki włoski, flamandzki, litewski, francuski, czeski czy niemiecki. Należy tu zaznaczyć, że łacińska poezja Sarbiewskiego ze względu na swą zwięzłość i precyzję formy nie jest łatwym zadaniem dla tłumacza.

Na tle krajów Europy kontynentalnej gdzie Sarbiewskiego czytano i komentowano, ale rzadziej tłumaczono, wyróżnia się Wielka Brytania, gdzie począwszy od lat czterdziestych XVII wieku Sarbiewski był przekładany prawie nieprzerwanie do drugiej połowy XIX wieku. Na korpus tłumaczeń zgromadzony w tomie *Casimir Britannicus. English Translations, Paraphrases, and Emulations of the Poetry of Maciej Kazimierz Sarbiewski* składa się sto pięćdziesiąt jeden przekładów pióra czterdziestu trzech znanych z nazwiska tłumaczy oraz dwadzieścia pięć przekładów anonimowych. Tak niezwykła popularność miała wiele powodów, które stopniowo zmieniały się z upływem czasu. We wstępie do *Casimir Brittanicus* wyszczególniamy sześć fal zainteresowania twórczością polskiego poety. Za każdym razem motywacja brytyjskich poetów i tłumaczy sięgających po *Lyricorum libri IV* była nieco odmienna. Dla Abrahama Cowleya był Sarbiewski mistrzem horacjańskiego stylu, John Pinkerton widział w nim wzór poety nowołacińskiej, podczas gdy dla Johna Sheehana najważniejsza była bliskość poglądów wynikająca ze wspólnej religii.

Początkowo intrygowały Anglików filozoficzne aspekty wybranych ód, zwłaszcza tych odwołujących się do filozofii neostoicyzmu (bardziej szczegółowo piszę o tym w artykule *The Subversive Power of Father Matthias*) przemawiającej ze szczególną siłą do czytelników w okresie wojen domowych i konfliktów politycznych i religijnych szarpiących Wyspami Brytyjskimi w połowie XVII stulecia. Z czasem Sarbiewski stał się nauczycielem

klasycznych form poetyckich, zwłaszcza horacjańskiej ody. Wartość neostoicyzmu odkryli na powrót angielscy dysydenci religijni na przełomie XVII i XVIII wieku (zjawisko to omawiam w artykule *Maciej Kazimierz Sarbiewski and English Dissenting Poets of the Early 18th Century*). W XVIII wieku Sarbiewski stopniowo staje się autorem szanowanym, ale coraz bardziej odległym od filozoficznych czy literackich mód. Proces ten zamknęło ostatecznie nadejście romantyzmu, po którym to okresie twórczość Sarbiewskiego pojawia się prawie wyłącznie w wyborach o charakterze historycznym. Podkreślić należy, że po wiersze Sarbiewskiego sięgali poeci najróżniejszej rangi – od najsłynniejszych i wciąż czytanych jak Vaughan, Burns czy Coleridge, po twórców zupełnie obecnie nieznanych jak Chatwin czy Wodehouse, których utwory po dziś dzień dostępne są jedynie w manuskryptach.

Popularność Sarbiewskiego wypływała z wielu źródeł, warto tu jednak wspomnieć o kilku, gdyż temat ten jest jednym z powracających elementów przedstawionych do oceny publikacji, a nie był nigdy wcześniej poruszany. Zacząć należy od szczególnego charakteru społeczeństwa Wielkiej Brytanii w XVII i XVIII wieku. Na tle innych państw europejskich było to społeczeństwo relatywnie dobrze wykształcone, z silną i zamożną klasą średnią, która dość szybko zapewniła sobie udział we władzy. Oznaczało to, że w istniała tu duża grupa czytelników, na tyle wykształconych by móc i chcieć sięgać po poezję Sarbiewskiego, na tyle zamożnych by pozwolić sobie na zakup książek czy czasopism, niedysponujących jednak znajomością łaciny na tyle dobrą by mogli czytać łacińską poezję w oryginale. Sarmacki Horacy w angielskich przekładach miał w Brytanii czytelników, na których nie mógł liczyć np. w pozbawionej prawie mieszczaństwa Polsce.

Ogromną rolę w popularyzacji jego twórczości odegrały uniwersytety (w artykule *Recepcja poezji religijnej Macieja Kazimierza Sarbiewskiego na Wyspach Brytyjskich* szczegółowo omawiam edukację tłumaczy Sarbiewskiego), możemy podejrzewać, iż znaczna część zachowanych przekładów powstała, kiedy ich autorzy studiowali lub gdy powracali do swych studenckich lektur. Trzecim wreszcie szczególnie brytyjskim źródłem popularności polskiego poety były, obok licznie wydawanych książek, istniejące od roku 1731 czasopisma publikujące teksty literackie w tym również przekłady. Pierwszy przekład Sarbiewskiego ukazał się w takim magazynie już w roku 1738. Angielscy tłumacze zwykle poznawali twórczość Sarmackiego Horacego na studiach i, jeśli odpowiadała ich literackim gustom lub widzieli w niej wyzwanie dla swych translatorskich umiejętności, mieli zarówno zainteresowanych odbiorców jak i sprawne kanały dystrybucji dla swojej twórczości nawet wtedy, gdy ta ograniczała się do jednej czy kilku prób przekładowych.

Zainteresowanie twórczością Sarbiewskiego było bardzo ożywione, a przekłady jego wierszy były w Wielkiej Brytanii szczególnie liczne. Zjawisko to nie pozostawało niezauważone, o wcześniejszych tłumaczach wspominają w swych komentarzach np. Coleridge i Bowring, jednak uwaga badaczy XX i XXI wieku skupiała się na nim jedynie w niewielkim zakresie. Pierwszą publikacją dotyczącą angielskich przekładów Sarmackiego Horacego był artykuł Mario Praza z roku 1925[2]. W latach 1954 i 1955 dwa artykuły na ten temat recepcji Sarbiewskiego wśród angielskich metafizyków opublikowała norweska badaczka Maren-Sofie Roestvig. W 1956 ukazał się artykuł T. A. Birrella, w roku 1962 artykuł Romana Pollaka o jednym z przekładów S. T. Coleridge'a, w roku 1963 zaś artykuł J. C. Arensa. Bardziej żywe zainteresowanie tematem ujawniło się po roku 1997, należy tu wymienić prace Charlesa S. Kraszewskiego, Piotra Urbańskiego, Davida

[2] Pełna bibliografia krytyczna zamieszczona została w *Casimir Britannicus*, s. 309-312.

Moneya, Marshalla Browna, Elwiry Buszewicz, Jerzego Starnawskiego oraz Susan A. Clarke. Wszystkie te publikacje łączy jednak pewien wspólny element, każda z nich opisuje jedynie niewielki wycinek zjawiska, jako że w czasie ich powstania nie tylko nie istniała żadna całościowa edycja angielskich przekładów polskiego poety, nie było nawet bibliografii takich tekstów, a znakomita ich większość dostępna była wyłącznie w pierwszych i jedynych edycjach, jeśli nie rękopisach.

Wyjściem z takiej sytuacji stała się publikacja, w której po raz pierwszy zebrane zostały wszystkie istniejące przekłady poezji Macieja Kazimierza Sarbiewskiego na język angielski. Część tekstów została uprzednio zgromadzona przez prof. dr. hab. Piotra Urbańskiego w ramach badań nad książką *Theologia fabulosa. Commentationes Sarbievianae* (Szczecin 2000). Grant przyznany przez Komitet Badań Naukowych umożliwił nam wspólne wyjazdy badawcze do Londynu (British Library) i Cambridge, a także wyjazd do Leuven (indywidualnie, w ramach wymiany między KUL a UW), jak również zamawianie skanów manuskryptów z Oksfordu i Leeds. Pierwsze wydanie książki ukazało się w roku 2008 nakładem Modern Humanities Research Association w serii MHRA Critical Texts.

Badania do drugiego, poprawionego i uzupełnionego było możliwe dzięki stypendium przyznanemu w ramach Andrew W. Mellon Fundation Fellowship i wyjazdowi do Institute for Advanced Studies in the Humanities Uniwersytetu w Edynburgu. Przeprowadzone od marca do maja 2009 badania (wykorzystałem w nich zarówno zbiory biblioteki uniwersyteckiej, Szkockiej Biblioteki Narodowej oraz innych bibliotek brytyjskich dzięki wymianie międzybibliotecznej, jak przede wszystkim bazy danych obejmujących książki i czasopisma brytyjskie, oraz katalogi rękopisów) pozwoliły na uzupełnienie materiału zawartego w wydaniu pierwszym o dziewięciu nieuwzględnionych wcześniej tłumaczy oraz dwadzieścia jeden nowych przekładów. W przypadku kilku wierszy, opublikowanych pierwotnie jako tłumaczenia anonimowe, możliwa okazała się atrybucja. Część autorska książki (wstęp, noty biograficzne, bibliografia) została w drugim wydaniu znacznie rozszerzona, poprawiona i uzupełniona, a niekiedy wręcz napisana od nowa, część obejmująca teksty przekładów została na nowo zorganizowana. Całość badań i zmian w tekście uwzględnionych w drugim wydaniu wykonałem samodzielnie, za zgodą i aprobatą współautora.

Książka spotkała się z życzliwym przyjęciem specjalistów (do chwili obecnej ukazało się pięć recenzji, trzy pierwszego i dwie drugiego wydania). Recenzenci zgodnie podkreślają jej szczególne znaczenie. W opinii Anne Barbeau Gardiner *Casimir Britannicus* „is a landmark publication" („Sarmatian Review", 30:1 January 2010), dla George'a Gömöriego jest to "a sound philological achievement which illustrates an important link between the mostly Protestant English and Scottish poets and their most famous Polish Catholic counterpart, a continuous poetic interest from the mid-seventeenth to the nineteenth century" („Modern Language Review", 107:3 July 2012). Robert Maryks z kolei stwierdził, że "the editors did an excellent job in assembling this carefully thought out critical edition" („Archivum Historicum Societatis Iesu", 80:2 July-December 2011). Książkę zauważyli również badacze zajmujący się Sarbiewskim jak i epoką, w której powstały zgromadzone przekłady, do chwili obecnej została zacytowana co najmniej pięć razy.

Na prezentowany tu monotematyczny cykl publikacji oprócz *Casimir Britannicus* składa się również dziesięć artykułów. Skupiają się one na wybranych aspektach omawianego zjawiska, z jednej strony nacisk położono na kwestie szczególnie istotne, z drugiej zaś na te które dotychczas nie były przedmiotem badań.

Artykuły dzielą się na trzy grupy. Pierwsza z nich obejmuje te, które mają charakter przekrojowy, omawiają szersze zjawiska lub dłuższy okres czasu. Otwiera ją artykuł *The Subversive Power of Father Matthias. The Poetry of Maciej Kazimierz Sarbiewski as Vehicle for Political Propaganda in England of the 17th Century* poświęcony tłumaczeniom z okresu wojny domowej i drugiej połowy XVII wieku. Skupiam się w nim na sposobach wykorzystywania tekstów Sarbiewskiego w debacie politycznej, kontekstach zasadniczo różnych od sensów oryginału, podkreślając, iż praktyki takie znaleźć można po obu stronach politycznych podziałów. Drugi artykuł w tej grupie, *Recepcja poezji religijnej Macieja Kazimierza Sarbiewskiego na Wyspach Brytyjskich*, wybraną grupę tekstów o charakterze religijnym lub związanych z życiem Kościoła Katolickiego przedstawia w nowatorski sposób, dzięki uwzględnieniu nieznanych wcześniej i niepublikowanych przekładów. Trzeci artykuł, *Przedmurze chrześcijaństwa widziane z Albionu. Tematyka wojenna w angielskich przekładach, naśladownictwach i parafrazach ód wojennych Macieja Kazimierza Sarbiewskiego* poświęcony został angielskiej recepcji tzw. turcyków, wierszy wzywających do boju z otomańskim imperium. Szczegółowo analizując wybrane przykłady i rysując kontekst polityczny, pokazuję jak teksty te funkcjonowały w oderwaniu od realiów politycznych i historycznych, w których powstały. Zamykający zaś tę grupę artykuł to *Maciej Kazimierz Sarbiewski and English Dissenting Poets of the early 18th Century: A Study in Reception of Neo-Latin Poetry in Great Britain*, omawia dość szczególny przypadek duchowej bliskości między jezuitą Sarbiewskim a protestanckim kaznodzieją i poetą Isaakiem Wattsem, który nie tylko tłumaczył wiersze Sarbiewskiego, ale jeden z nich wykorzystał nawet jako inspirację dla protestanckiego hymnu, a do zainteresowania się (jak również do tłumaczenia jego twórczości) polskim poetą zachęcił sporą grupę swoich przyjaciół i współwyznawców.

Druga grupa artykułów to szczegółowe analizy wybranych tekstów przekładów wierszy Sarbiewskiego. Grupę tę otwiera *„Starched like Horace's Odes"? Coleridge (Mis)Translates Sarbiewski* poświęcony próbie przekładu, a bardziej poprawnie luźnej adaptacji wiersza Lyr. I 2 *Ad Aurelium Lycum ne plus aequo de adversa Fortuna queratur* pióra Samuela Taylora Coleridge'a analizowanej w kontekście epoki, zarówno pod względem czysto literackim (Coleridge swobodnie zmienia formę oryginału) jak i historycznym (Coleridge zmienia treść, dostosowując ją do aktualnych wydarzeń). Dwa kolejne artykuły *Robert Burns and Maciej Kazimierz Sarbiewski. A Translatological Investigation into the Mystery of 'I Dream'd I Lay'* oraz *Neo-Latin Poetry in 18th Century Scotland - John Pinkerton Translates Maciej Kazimierz Sarbiewski* poświęcone są dwóm szkockim próbom tłumaczenia tego same wiersza Sarbiewskiego, Lyr. II 3 *Ad suam testudinem*. Oba te artykuły łączą się tematycznie, ukazując recepcję twórczości Sarbiewskiego w Szkocji w ostatnim ćwierćwieczu XVIII wieku, jakkolwiek omawiane przykłady są zasadniczo odmienne, u Burnsa mamy do czynienia z luźną inspiracją, u Pinkertona ze świadomym eksperymentem literackim. Tę grupę artykułów zamyka *An English Paraphrase of Maciej Kazimierz Sarbiewski's Ode Lyr. I 15 Published in the Period After the Relief of Vienna*, który stanowi wnikliwą próbę analizy adaptacji ody Sarbiewskiego, która dzięki precyzyjnym interwencjom anonimowego tłumacza w treść utworu zmieniła się pod jego piórem z wiersza opisującego zwycięstwo pod Chocimiem w wiersz poświęcony bitwie pod Wiedniem.

Dwa pozostałe artykuły w mniej bezpośrednim sensie odwołują się do recepcji twórczości Sarbiewskiego w Wielkiej Brytanii. Pierwszy z nich, *Sarbiewski, Hervey, Palma. Łacińsko-angielsko-włoskie curiosum muzyczne*, to edycja jedynej znanej dziś pieśni skomponowanej do słów angielskiego przekładu krótkiego liryku Sarbiewskiego. Drugi zaś, *William Sidney Walker i jego "The Appeal of Poland" (1816). Glosa do stosunków polsko-*

brytyjskich w epoce napoleońskiej, to szczegółowe omówienie wiersza pióra W. S. Walkera, w którym polski poeta odgrywa rolę narratora. Oba te dzieła, pośrednio jedynie związane z samym Sarmackim Horacym, uznaliśmy za warte przybliżenia ze względu na ich wartość poznawczą, dowodzącą roli i miejsca Sarbiewskiego wśród brytyjskich autorów i czytelników. Oba artykuły powstały we współpracy z Piotrem Urbańskim.

Charakter, tematyka i zastosowana w omówionych powyżej artykułach metodologia wynikają w dużym stopniu z mojego wykształcenia i doświadczenia jako naukowca i wykładowcy – filologa angielskiego i długoletniego wykładowcy historii Wielkiej Brytanii. Pisane są z nieco innej perspektywy niż prace większości wcześniejszych badaczy zajmujących się tym tematem, w przeważającej większości filologów klasycznych i neolatynistów. W swoich artykułach skupiam się na tekście angielskim, który niekiedy jest przekładem, a niekiedy raczej naśladownictwem, imitacją, adaptacją czy emulacją tekstu łacińskiego, próby doprecyzowania ich genologicznego statusu powracają zresztą w moich artykułach regularnie. Większą wagę przykładam do samoistnej wartości angielskiego tekstu, a także kontekstu, w jakim powstał, przede wszystkim społecznego i historycznego. Wierzę, że taka wizja recepcji poezji Sarbiewskiego jest wartościowa i sensowna, nie uważam jej jednak za jedyną możliwą. Traktuję swoje publikacje jako głos w dyskusji nad wybitnym a niesłusznie zapomnianym poetą, z nadzieją że edycja, której jestem współautorem, oraz późniejsze uzupełniające ją publikacje tę dyskusję ożywią i otwierają nowe perspektywy. Przedstawione do oceny prace dowodzą, jak ważną rolę polski poeta odegrał w dziejach literatury angielskiej, jak i tego że jego rola, traktowana niekiedy jako zjawisko efemeryczne, była w rzeczywistości trwała i ważna zarówno dla angielskich czytelników jak i poetów.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych (artystycznych).

Spośród tematów mojej pracy naukowo badawczej wykraczających poza (choć częściowo powiązanych z) kwestię brytyjskich przekładów poezji Macieja Kazimierza Sarbiewskiego chciałbym wyróżnić cztery: życie i dzieło Edwarda Morgana Forstera, przekład literacki, życie i twórczość Williama Whartona oraz literatura irlandzka XX wieku.

Życie i dzieło Edwarda Morgana Forstera

Od blisko dwudziestu lat zajmuję się badaniem twórczości Edwarda Morgana Forstera. Symbolika jego wczesnej prozy była tematem mojego doktoratu (jego tekst stał się podstawą opublikowanej w roku 2005 książki *The Shaping of the Double Vision. The Symbolic Systems of the Italian Novels of Edward Morgan Forster*). Efekty moich badań, które wykraczały poza relatywnie wąską tematykę rozprawy doktorskiej, prezentowałem na konferencjach naukowych, a następnie opublikowałem w formie czterech artykułów w tomach zbiorowych. Do badań nad twórczością Forstera powróciłem po przerwie w roku 2009, od tego czasu opublikowałem pięć kolejnych artykułów (szósty, przygotowany pierwotnie jako referat na konferencję poświęconą Forsterowi zorganizowaną na Uniwersytecie w St. Andrews jesienią 2012 jest obecnie w opracowaniu). W roku 2010, w 40. rocznicę śmierci pisarza, zorganizowałem niewielką konferencję naukową, której rezultatami było powstanie Międzynarodowego Towarzystwa Forsterowskiego (the International E. M. Forster Society), na którego czele stoję, oraz tom zbiorowy *New Aspects of E. M. Forster* pod moją redakcją. W swoich badaniach nad twórczością Forstera staram się skupiać na

tekstach i tematach wcześniej rzadko lub wcale nieomawianych, jak np. wczesne opowiadania czy twórczość dramatyczna. W roku 2014 planuję zorganizować kolejną międzynarodową konferencję forsterowską, pracuję również nad monografią dotyczącą życia i twórczości pisarza.

Tłumaczenia literackie

Jako aktywny tłumacz literatury pięknej (do ok. roku 2000) zainteresowałem się teorią uprawianego przez siebie zawodu i poświęciłem mu łącznie sześć artykułów, z których za najbardziej istotne uważam *Polski przekład literacki w warunkach wolnego rynku. Spojrzenie nieobiektywne, prowokacyjne i stronnicze* (z roku 2000) i jego kontynuację z roku 2012 *Rynek przekładu literackiego w Polsce po roku 2000*. W artykułach tych skupiłem się na socjologicznym i ekonomicznym opisie zjawisk, w opisie których dominuje zazwyczaj dyskurs krytyczno-literacki i translatologiczny. Dostrzeżony i cytowany był również artykuł *Kanadyjka czy dwójka ze sternikiem? Kilka słów o redakcji przekładu*, którego rozszerzona wersja w języku angielskim powinna ukazać się w roku 2013. Artykuł ten jest częścią planowanej książki o praktyce przekładu literackiego.

William Wharton

Jako tłumacz miałem okazję poznać osobiście autora tłumaczonych przez siebie powieści, amerykańskiego pisarza Williama Whartona. Znajomość ta stała się dla mnie inspiracją do napisania i opublikowania w latach 1999-2001 trzech artykułów poświęconych prozie Whartona. Artykuły te z kolei stały się punktem wyjścia do pracy nad monografią *Bert: Szkic do portretu Williama Whartona* opublikowaną w roku 2004. W roku 2008 zostałem zaproszony do napisania hasła poświęconego powieści Whartona *Birdy* dla *Student's Encyclopedia of American Literary Characters*. Do dnia dzisiejszego *Bert. Szkic do portretu Williama Whartona* to jedyna tak obszerna praca poświęcona temu autorowi. Stale zbieram materiały dotyczące pisarza i jego twórczości z zamiarem przygotowania rozszerzonej, angielskojęzycznej wersji swojej książki.

Literatura irlandzka

Studia na University College Galway w roku 1992 (od roku 1997 National University of Ireland, Galway) w ramach program Erasmus i kursy, na które uczęszczałem, zaszczepiły we mnie zainteresowanie literaturą irlandzką. Dotychczas poświęciłem jej cztery artykuły, dwa dotyczą twórczości irlandzkich poetów, Williama Butlera Yeatsa (połączyłem w nim swoje zainteresowanie poezją irlandzką, historią i numizmatyką) i Seamusa Heaneya, dwa zaś twórczości powieściopisarza Flanna O'Briena (Briana O'Nolana). Twórczością tego pisarza zajmuję się od roku 1997, kiedy to opublikowałem w swoim przekładzie i z krytycznym posłowiem jego najważniejszą powieść *At Swim-Two-Birds* (w roku 2013 ukaże się nowe, poprawione wydanie z rozszerzonym posłowiem). W latach 2008-2012 nadzorowałem jako redaktor merytoryczny publikację polskich przekładów pozostałych trzech powieści O'Briena.